

Het Hagelkruis

Heemkundekring Barthold van Heessel Aarle-Rixtel

34e jaargang, nr. 2 2017

COLOFON

HET HAGELKRUIS

Informatieblad van Heemkundekring Barthold van Heessel te Aarle-Rixtel. Tijdschrift met artikelen over geschiedenis, archeologie, heemkunde e.a. met betrekking tot Aarle-Rixtel. Verschijnt drie à vier maal per jaar.

Redactie

Contactpersoon: Henk van Beek
Tel.: 0492 381851
h.vanbeek9@chello.nl

Albert Claessen
Angela Willemsen - Huffenreuter

Heemkundekring BARTHOLD VAN HESSEL

Kouwenberg 37, 5735 GM Aarle-Rixtel
Tel.: 0492 383553
www.heemkameraarlerixtel.nl
heemaarle@outlook.com

Dagelijks bestuur

Voorzitter: Jan Dekkers
Tel.: 0492 381673

Secretaris: Ineke de Hair

Penningmeester: Diana van de Laar
Tel.: 0492 384415
IBAN: NL79 RABO 0101 4057 31

Inhoudsopgave

Colofon en voorwoord	2
Ale blie Ale	3
Strijpsoord, een vergeten oord	4
Den hof van de pastoor	7
Een jongenskoor en de processie (1)	8
De weckflessen van Mien Verbakel	9
De Aarlese 'goei kamer'	9
Naamgenoot in het leger van Napoleon	10
Het erfgoedbeleid van de gemeente	15
Informatie heemkundekring en museum	16

Voorwoord

Hierbij de 'zomer'-uitgave van ons heemblad. Zoals u zult zien, hebben meerdere mensen een artikel aangeleverd. Dat is zeer te waarderen! Zo ook Peter van Vlerken. Die is de 'roots' nagegaan van een naamgenoot - een ver familielid - die nog onder Napoleon heeft gediend. We hebben zijn verhaal helemaal opgenomen. Ook Toos van Gerwen heeft de ganzenvaar nog 'n keer ter hand genomen. Volgens haar voor de laatste keer....?! Louis Barten blijft onvermoeibaar zijn bijdrage leveren, terwijl Betsy van Ham haar debuut maakt. Veel leesplezier!
De redactie

Het Hagelkruis

In de Hooge Akkers vinden we dit hardstenen 14e-eeuws kruis met een archaisch aandoende Christusfiguur. Deze kruisen dienden in die tijd om hagelschade te voorkomen en werden altijd geplaatst op een kruispunt van wegen. Het is het enige bewaard gebleven stenen hagelkruis in Nederland.

Foto voorzijde: een gevlekte orchis bij Strijpsoord
© Henk van Beek

Ale Blie Ale

Het is dit jaar twintig jaar geleden dat Aarle-Rixtel als zelfstandige gemeente opging in de gemeente Laarbeek. Maar het dorp Aarle-Rixtel is gewoon gebleven, ondanks de vele veranderingen die in de loop van de tijd ook ons dorp heeft ondergaan. Toos van Gerwen blikt nog één keer terug in de tijd van haar jeugd, maar wil er nadrukkelijk bijzeggen: Ale blie Ale!

Toos van Gerwen

Ik weet nog goed dat er een tram langs het kanaal liep, van Helmond naar Den Bosch. Toen ik vijf was, ging ik ooit samen met oom Marinus (de Jong) met de tram naar Helmond naar zijn meisje, later zijn vrouw tante Marietje. Zo'n tramreisje was voor mij een hele belevenis.

Op en rond de Kouwenberg speelde zich in die tijd heel wat af. Zo kan ik me goed nog de jaarlijkse paardenmarkt herinneren. Er stond nog een stenen pomp, waar mensen water haalden om de was te spoelen. Om de pomp aan de gang te krijgen moest je er eerst van boven water in gieten. In veel huizen hadden ze vroeger ook een pomp, vóórdat er de waterleiding werd aangelegd.

Op de Kouwenberg stond regelmatig een circus en soms een grote stelling waar een kabel tussen werd gespannen, waar dan een man met een motor overheen reed. Aan de Kouwenberg had Graard van Hoof een groentewinkel. Behalve groente verkocht Graard ook petroleum die hij - per kar - deur voor deur aan de man bracht. Die petroleum gebruikten de mensen onder andere om er de kachel mee aan te maken én voor het 'petroleumstelletje' ('bronoliestelleke') waar vroeger ook op gekookt werd en waarop zaterdags de zondagse soep stond te trekken. In die tijd hadden we in ons dorp negen bakkers annex winkeliers, negen cafés, drie schoenmakers, drie horlogemakers en noem maar op.

In de jaren '30-'40 van de vorige eeuw was er in de maand mei of juni altijd wel een missiezondag. Dan kwam er tijdens de hoogmis een pater uit de missie preken over die arme mensen die honger leden in arme landen zoals in Afrika. 's Middags werd er dan een 'kindheidsoptocht' gehouden. Daarin liepen voornamelijk kinderen mee, die verkleden waren als patertje, zusterdje, engeltje, zigeunertje, Chineesje of bijvoorbeeld zouaafje. Dat was een heel mooi gezicht, zodat zo'n optocht veel volk trok. De ouders van de kinderen die aan de optocht deel wilden nemen, moesten hiervoor een klein bedrag betalen. Dat geld was dan voor de missie bestemd, net als de opbrengst van de collecte die langs de optocht en - vooraf - in de kerk werd gehouden.

Ondertussen is er veel veranderd, ook in de kerk. Zo moesten de vrouwen vroeger tijdens de mis een hoofddeksel dragen en mochten mannen alleen zonder hoofddeksel de kerk in. In ieder geval één verandering is prima: je hoeft niet meer gaan te biechten. Dat was de grootste onzin, want ik heb heel wat suikerpotten leeg gesnoept!

Ik geloof dat ik met dit verhaaltje langzamerhand aan het einde van mijn Latijn ben gekomen. Het is mooi geweest! Maar.....Ale blie Ale!

De Aarlesebrug rond 1950 met in het midden het brugwachtershuisje

Aarle-Rixtel - Couwenberg

De kindheidsoptocht in de jaren '30/'40 van de vorige eeuw

Strijpsoord, een vergeten oord

Henk van Beek

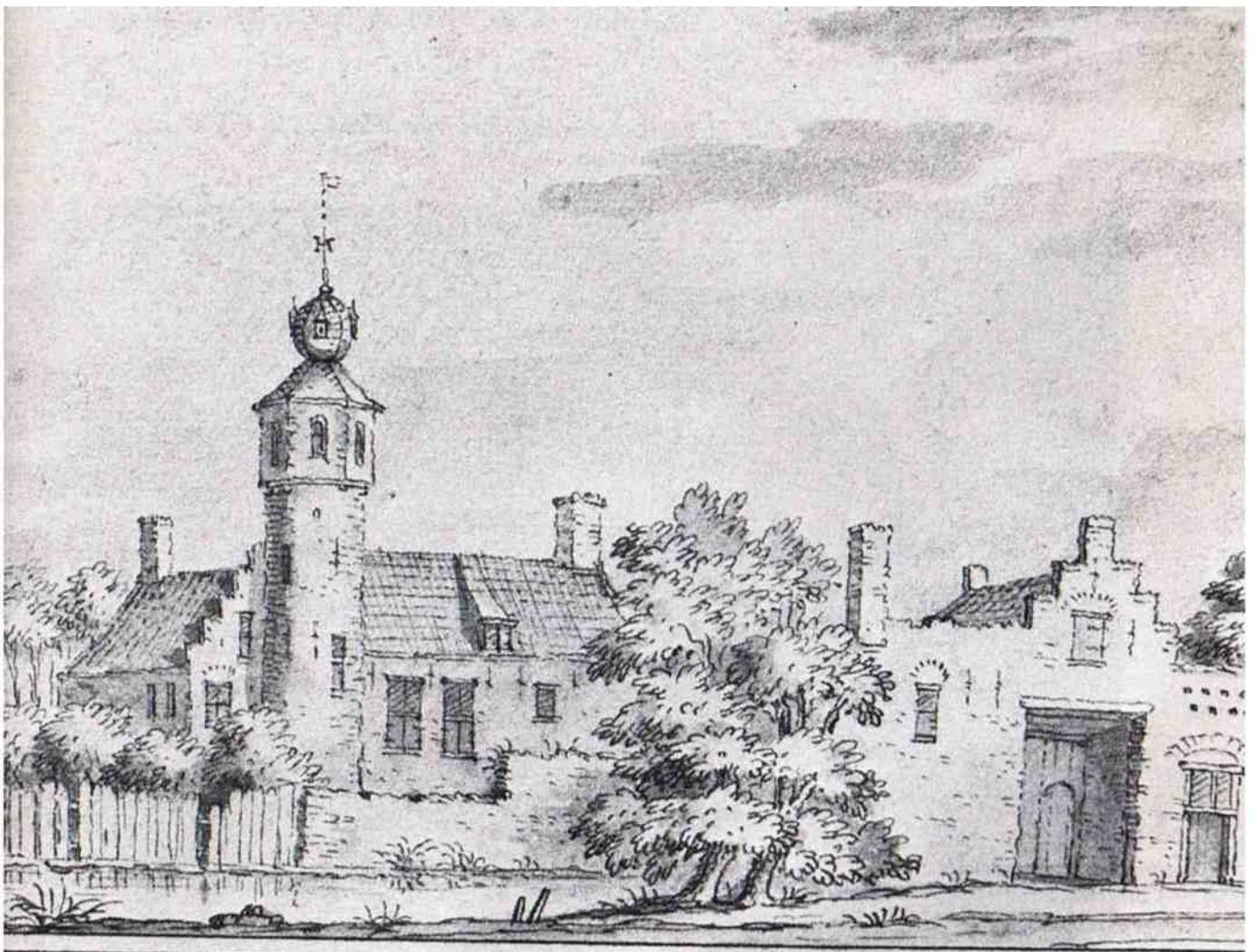
Sinds de komst van de wijk Strijp kennen de meesten van ons Strijpsoord als die kunstmatige 'terp' met de witte huizen. Het is er mooi wonen, daar op Strijpsoord. De naam is afkomstig van het gelijknamige kasteeltje dat hier vlakbij heeft gestaan en wel op de plek waar nu de familie Houët woont. In de cijnsboeken wordt het al rond 1400 vermeld. Daar is het prachtig wonen: het is nog steeds een idyllische lommerrijke plek. Strijpsoord bestond destijds uit een dubbelhuizig kasteeltje met bijgebouwen. Het was een wat merkwaardig complex, een cluster van verschillende hoofd- en bijgebouwen, in zijn geheel omgracht. Dat is nu nog te zien, want van het westelijk gedeelte van de gracht zijn nog duidelijk restanten aanwezig.

In een boekje over kasteel Croy, uitgegeven door de ANWB, staat een tekening van de hand van J. Stellingwerf, met de titel 'Huijs tot Croy'. In dat boekje wordt nog aangenomen dat het hier kasteel Croy betreft. Op deze tekening zie je echter een kasteeltje met maar één toren, dus kan dat onmogelijk

Croy zijn. Op een kaart van 1651 van Stiphout staat zowel kasteel Strijpsoord als kasteel Croy afgebeeld. De (primitieve) afbeelding van Strijpsoord op deze kaart lijkt als twee druppels water op de eerdergenoemde tekening van J. Stellingwerf. Dus mag je gerust aannemen dat met het 'Huijs tot Croy' het kasteeltje Strijpsoord wordt bedoeld.

De bewoners van Strijpsoord

Strijpsoord is vanaf de stichting lange tijd eigendom geweest van verschillende adellijke families. Het westelijk deel was lange tijd in het bezit van de familie van Eijck. In een testament van Everard van Eijck uit 1650 (Oud-rechtelijk archief van Aarle-Rixtel) wordt het vermeld als "die adellijcken huijze van Aerle Op Strijp met nederhuijsinge, cingel, grachten, hoeffen en boomgaarden". Aan het begin van de 18e eeuw werd dit deel eigendom van de adellijke familie Van Wijnbergen. Later werd baron Van Raveschot de Capelle de eigenaar. Vervolgens werd rond 1731 een deel ervan eigendom van baron Van Someren Vrijenes, die inmiddels ook

Kasteel Strijpsoord begin 18e eeuw

De kaart van Stiphout uit 1651

eigenaar was geworden van kasteel Croy. De rest van dit deel werd eigendom van de militair Jacobus Hanewinkel.

Het oostelijk deel werd in de 17e eeuw beschreven als *"Het hooghuijs en andere huijsinge binnen de grachten met grond en boomgarten"* (Oud-Rechtelijk Archief Aarle-Rixtel). Daarvóór - op 7 januari 1603 - had jonker Joseph Decker aan jonker Roeloff van Lier en Juffrouw Peternella van Eijck, diens huijsvrouw, verkocht *"enen steene poorthuijs met eenen steene oeijsvaersthooen met eenen stal tusschen beide gelegen met alnoch een schuere totten schueren en ... staende opten gracht"*. Het 'hooghuijs' werd in 1761 verkocht aan Johannes van Ommeren, drossaard van Stiphout en Croy. Diens weduwe verkocht het huis en twee bijbehorende boerderijen in 1796 aan jonker Johan van der Bruggen van kasteel Croy. Hopelijk hebt u het tot nu toe allemaal kunnen volgen...

Bierbrouwerij Strijpsoord

In een van de bijgebouwen van Strijpsoord werd vóór 1671 al bier gebrouwen, blijkt uit een 17e eeuwse inventarisatie van de brouwerijen van Aarle. Toen jonker Johan van der Bruggen van Croy Strijpsoord had gekocht van de weduwe Van Ommeren, vroeg hij toestemming om er weer een brouwerij te beginnen. De toestemming die jonker Johan voor het starten van een brouwerij kreeg, werd verleend onder de voorwaarde dat hij het dak van brouwerij van pannen moest laten voorzien en *"de schoor-*

steen geheel van steen moest laten construeren".

Als brouwer werd Cornelis Prinsen aangetrokken. Cornelis was op 25 september 1772 in Weert geboren als zoon van een landbouwer. In 1792 werd hij in Weert brouwersknecht in dienst van Henricus Eijcken. In 1797 trad Cornelis in dienst bij brouwer Bartholomeus Douven in Gemert, gevestigd (het was de tijd van de Franse overheersing) aan de 'Rue de l' Eglise', die later weer gewoon de Kerkstraat werd genoemd.

Cornelis bleef tot april 1803 in Gemert. Toen trad hij in dienst van jonker van der Bruggen en vestigde hij zich op Strijpsoord, zoals het huis Van Strijp toen nog steeds werd genoemd. Al snel stond het Croyse bier als uitstekend te boek.

Zoon Martinus trouwde in 1849 met Ardina Vertstapen uit Beek en Donk en trok bij zijn vader in. Martinus werd hoofdbewoner van Strijpsoord.

Het vermoeden bestaat dat Martinus zich ondertussen zorgen maakte over het voortbestaan van de brouwerij, die nog altijd in handen was van de familie van der Bruggen. Maar jonker Johan was intussen gestorven en op het kasteel woonden toen alleen nog een zoon en een dochter van Johan, namelijk George en Constance. Misschien vertrok Martinus ook daarom in 1857 naar de Dorpstraat in Aarle-Rixtel, waar hij brouwerij 'de Roskam' van burgemeester Goossens overnam en later omdoopte tot brouwerij 'de Zwaan'. De Croyse brouwerij bleef echter, ook na het vertrek van Martinus, gewoon produceren. Waarschijnlijk werd hij draaiende gehouden door de twee broers van Martinus. In 1867 was er echter geen enkele brouwer meer. (Niet zo

Gradus Nikkelen en zijn echtgenote

vreemd want in 1868 werd aan de Dorpstraat door de Prinsens een nieuwe brouwerij gesticht, namelijk 'De Zwaan'). George van der Bruggen was intussen ook gestorven (in 1864). De enige Van der Bruggen die nog overbleef, freule Constance, wilde de brouwerij toch niet opgeven en stelde een nieuwe brouwer aan. Dat werd Gradus Nikkelen, die in 1833 in Malden (bij Nijmegen) was geboren. Voordat hij naar Croy kwam, was hij een tijdlang brouwersknecht in Den Bosch geweest. Gradus slaagde erin de Croyse bierproductie weer snel op peil te krijgen, zo blijkt uit de bewaard gebleven boekhouding van de brouwerij. Er werd in Aarle-Rixtel, Helmond en Stiphout bier

geleverd, onder anderen aan Arnoldus van Beek, winkelier, kastelein en bakker in Stiphout.

In 1873 stierf de freule. Gradus Nikkelen was in korte tijd haar vertrouwenspersoon geworden. In het testament van de freule stond dan ook dat Gradus de brouwerij erfde en de rest van de gronden en goederen van Strijpsoord.

Gradus bleef het brouwersvak uitoefenen, totdat hij de mouterij in 1892 verhuurde aan...jawel, de gebroeders Prinsen. Dat waren niet meer Martinus, Godfridus en Petrus maar een nieuwe generatie, te weten Theodorus, bierbrouwer te Mierlo, Johannes, bierbrouwer te Nuenen en Henricus, bierbrouwer te Aarle-Rixtel. Gedrieën richtten zij "eene Vennootschap onder firma" op, onder de naam Gebroeders Prinsen, gevestigd te Aarle-Rixtel op Strijpsoord, "ten doel hebbende de bereiding en den verkoop van mout, het doen van alle ondernemingen daarmede in verband staande". Gradus Nikkelen zat echter ook niet stil, zo blijkt uit krantenberichten uit die tijd. Op 9 april 1898 meldde 'Het Nieuws van de Week' bijvoorbeeld dat er "bij den heer G. Nikkelen op Croy reeds kropsalade is op den kouden grond". Drie maanden eerder al meldde 'Het nieuws van de Week' het volgende:

"Op het vermaarde Croy onder de gemeente Aarle-Rixtel, hadden wij het genoeg een kijkje te kunnen nemen in de tuinen van de heer G. Nikkelen. Wat wij het meest moesten bewonderen, de boomen met het fijnste looff of de prachtige warmoezerij? Wij waren één bewondering. Om hiervan slechts iets bijzonders te noemen, zagen wij er een gedeelte van de grond, beplant met Gelderse mangelwortelen. Nooit vertoonde desgelijks zich aan ons oog. Er waren er velen die bij groote omvang een gewicht hadden van 12 ponden terwijl de overigen van 9 tot 10 pond variëren. De heer Nikkelen verbouwt zijn tuinen op de hem eigen manier en kweekt vruchten die ver in de omtrek hun weergade niet vinden. In het café Van Griensven zijn van de geteelde mangelwortelen enkele exemplaren te bezichtigen."

Dat Gradus Nikkelen ook nog een fervent jager was blijkt uit een ander bericht uit die tijd:

"Als iets zeldzaams op het gebeid van sport kunnen wij mededeelen dat op heden, den eersten dag der opening van de jacht, door den heer G. Nikkelen alhier op de eigendommen van den Edelacht-

bare heeren Mrs. Van den Dungen te Deuren, op Overbrug alhier een witte haas is geschoten. De gelukkige zoon van Nimrod heeft het beestje, waarvan hier nog nooit een exemplaar is gezien, laat staan te zijn geschoten, aan den heren eigenaars van de jacht cadeau gedaan."

De Stichting Geloof Hoop en Liefde, sinds de dood van de freule testamentair eigenaar van het kasteel en het landgoed, richtte in december 1893 samen met 23 landbouwers uit Aarle-Rixtel de Coöperatieve Boterfabriek Strijpsoord op, die zich vestigde boven de mouterij van de gebroeders Prinsen. Er werd meteen flink geïnvesteerd in enkele grote machines en die investering betaalde zich snel uit. De roomboterfabriek draaide al snel zo goed dat de andere plaatselijke boterfabriek, gevestigd aan de Lieshoutseweg, in december 1894 werd opgeheven. In 1916 ging de boterfabriek over naar Beek en Donk en ging daar op in 'De eendracht'.

Gradus Nikkelen vertrok in 1903 naar de gemeente Houten, de geboorteplaats van zijn echtgenote, die twee jaar daarvoor was overleden. Hun kinderen waren al veel eerder overleden. Gerardus toen hij 12 jaar oud was en Maria Elisabeth toen ze 18 jaar was. Gradus overleed in Houten op 1 juni 1908.

'Strijpsoord' kwam later in handen van de fabrikantenfamilie Raijmakers uit Helmond. Die maakte er een buitenverblijf van, met tennisbaan en al. In de jaren dertig woonden er de weduwe Raijmakers zelf én Willem Kweens, de chauffeur (en eerder koetsier) van de familie Raijmakers. Nóg later de familie Nissen, Houët en van Seggelen. Heden ten dage staan er nog twee woningen, verscholen in het groen, waar in het voorjaar duizenden sneeuwklonnes bloeien.

Het buitenverblijf van de familie Raymakers

Den hof van de pastoor

Betsy van Ham

Langs het tuinpad van mijn vader stonden geen hoge bomen, maar palen met waslijnen aan weerszijden. Er was een bleek waar ons moeder de was op legde en dan maar hoopte dat de kippen van de burens er niet overheen zouden lopen en daar hun sporen achter zouden laten. Het was geen tuin waar - voor ons kinderen - veel te beleven viel.

Maar we hadden een geweldige tuin tot onze beschikking, namelijk die bij de pastorie. Daar was het voor ons een paradijs. Er groeiden mooie bloemen en alle mogelijke vruchten. Witte, rode en zwarte bessen, aardbeien, 'kroezelen', appels, peren, pruimen, perziken enz. Er lagen twee vijvers, een met een fontein en een grotere met goudvissen. Ook was er een boom van kennis van goed en kwaad. Dáár mochten wij niet aankomen! Daar hingen oogstappels aan en daar was de pastoor zelf dol op.

Maar wij ook! Wij zorgden er altijd voor dat er net een appel was afgevallen... Verboden vruchten zijn het lekkerst. Dat wisten wij toen ook al. In de winter konden wij 'slibberen' op de vijver, in de herfst hadden we de beschikking over een lange beukenlaan. Er stond een pruimenboom met drie soorten pruimen, rode, witte en blauwe. Ik dacht dat zo iets alleen maar bij een pastoor mogelijk was. Van enten had ik nog nooit gehoord.

Er groeiden ook tabaksplanten, want de pastoor was een fervent roker. Als de tabaksplanten waren geplukt, hielp ik mevrouw Koenen, de zus van de pastoor en bekend schrijfster, de bladeren aanrijgen, waarna ze in de kerktoren te drogen werden gehangen bij de galmgaten.

Met Pasen mochten we in de tuin 'de paasvogel uithalen'. Een paashaas bestond er voor ons nog niet. Ik heb die paashaas ook altijd iets raars gevonden. Die kan toch geen eieren leggen!

We vonden altijd meer eieren dan er uiteindelijk in 'tant Anna's' schort lagen, bij wie we ze moesten inleveren. Ze verstopte ze telkens weer opnieuw, maar dat mocht de pret niet drukken.

Pastoor Coenen

Ook 'de klomp uithalen' met Sinterklaas was een hele gebeurtenis. Ze had ons elk seizoen weer iets speciaals aan te bieden. Geweldig! Verstoppertje spelen en je kon er voor zorgen dat er vanuit het huis niets te zien was. Dat was in onze eigen tuin onmogelijk.

We hebben het er onder elkaar nog wel eens over, wat voor geweldige herinneringen dat voor een kind waren. Den hof van de pastoor heeft onze jeugd opgeleurd, in letterlijke zin.

Een jongenskoor en de processie (1)

Louis Barten

In mijn archief kwam ik twee oude foto's tegen die herinneringen, historische feiten en gebeurtenissen in mij opriepen die ik u niet wil onthouden.

Direct na de bevrijding van Aarle-Rixtel in september 1944 kwam het verenigingsleven weer snel op gang, er ontstond een drang tot vernieuwing en de grote Mariaprocessie stimuleerde allerlei activiteiten.

Op een van die foto's van ruim 65 jaar geleden staat een jongenskoor als misdienaars gekleed, klaar voor deelname aan de Mariaprocessie.

Processies lijken aan het begin van de eenentwintigste eeuw te behoren tot een ver katholiek verleden. In de voorbije eeuwen waren die optochten echter alomtegenwoordig in het katholieke leven.

Hun verhaal is echter niet afgelopen, processies hebben niet overal hun betekenis verloren. Zie de jaarlijkse processie in Aarle-Rixtel waarbij het beeldje van Onze Lieve Vrouw Zetel der Wijsheid vanuit de kerk naar de kapel wordt gebracht.

Overigens, iemand merkte op: wat een onzin. Ze brengen het beeldje in stilte naar de kerk en daags daarna met veel bombastie weer terug naar de kapel.

Men kan dan toch gewoon het beeldje laten staan en dan in of bij de kapel eventueel samen zingen en bidden. De deelnemers aan een processie willen echter,

symbolisch of ritueel, een bepaalde gebeurtenis in herinnering brengen en onderweg in gezamenlijk gebed een bepaalde gelofte realiseren.

De Bossche bisschop Masius verordende in 1598 dat er in Aarle elk jaar op de feestdag van Maria Visitatie, 2 juli, een plechtige omgang moest worden gehouden ter ere van Maria.[1] De term omgang komt van het gebruik dat een processie vertrok vanuit de kerk en daar, na een rond- of omgang weer naar terugkeerde. Het Gilde van Onze Lieve Vrouw, dat onder de parochiekerk van Aarle ressorteerde, kreeg de opdracht deze omgang te beveiligen waarvoor een vergoeding in de vorm van een of twee tonnen bier werd gegeven. Deze omgang heeft lang bestaan.

Hoewel er geen exacte datum bekend is, weten we zeker dat de Mariakapel niet lang na 1648 (de Vrede van Munster) gesloten werd. Uit bezwaarschriften van de aangestelde dominee is bekend dat er nogal wat klachten zijn ingediend omdat de gelovigen toch in processie rond de kapel bleven trekken. De kapel werd toen deels school en deels gemeentehuis en het Mariabeeldje werd aanvankelijk tegen de buitenmuur van de kapel geplaatst, tot grote ergernis van de Gereformeerden. Die ergernis

V.l.n.r. 1e rij: Martien de Graef, Bert van Hoof, Gerard Wouters, Martien Schepers, Piet van Woensel 2e rij: Gerie van Gerwen, ?, Martien Gijsbers, Toni Wijnhoven, Pieter Jeurgens, Felix van Roij 3e rij: Wim v. Dommelen, Jan Gijsbers, Bas Krijnen, Frans v.d. Linden, Kees v.d. Putten, Jan Graat 4e rij: ?, ?, Luus Hagelaar, Louis Barten, Cor Verschuren

kwam voort uit het feit dat de Mariavereerders bleven toestromen en biddend rond de kapel trokken. In 1672 werd het wonderdadige beeldje naar de schuurkerk aan het Molenpad verplaatst.

Het is bekend dat er geen processies meer mochten worden gehouden, hoewel het niet onmogelijk is dat in de tijd van de Bataafse Republiek (1795 – 1806) en nadien in het Koninkrijk Holland er enige vorm van omgang heeft bestaan. Een en ander wordt bevestigd door het feit dat er door de landelijke overheid in 1848 weer een processieverbod werd ingesteld.

Uit de 'caert', de acte van Onze Lieve Vrouw Gilde van 1830, lezen we:

"Van Welker einden es de voorsch. Gilde Zoude wezen en dienen ter eenre tot Verheerlijking bescherming en Waarborg der Processie van de H. Moedermaagd van Aarle."

Hier wordt voor de eerste keer in een officieel stuk een duidelijke relatie gelegd tussen de Lieve Vrouw van de Mariakapel, de processie en de taak van het Onze Lieve Vrouwe Gilde.

[1] 'Een vermaerde capelle' Martien Verberne, 2004

De weckflessen van Mien Verbakel

Henk van Beek

De prachtige oude kelder in het heemhuis is nu ook nostalgisch ingericht. Zo hebben we de beschikking gekregen over een groot aantal (volle) weckflessen van wijlen Mien Verbakel, met dank aan haar man Jan! Wanneer ik nu in de kelder kom, moet ik meteen aan ons thuis denken.

Ons moeder was ook jaren fanatiek bezig met wecken, vooral van fruit en groenten uit eigen hof. Ondanks dat we midden in de Dorpsstraat woonden, hadden we een behoorlijke grote hof. Die liep tot voorbij de huidige Dijkmanstraat. De meeste groenten die werden geweckt, teelden we zelf: tuinbonen (flodderbonne), prinsessenbonen (brèëkbontjes), snijbonen (staakbonne), rode kool, rabarber, enz. Voor zover ik me kan herinneren werden bij ons de peultjes alleen vers gegeten, net als alle andere koolsoorten. Varkensvlees ging ook de weckpot in. Dat kwam van 'Jantje van tante Fien' (Jan Heijmans), want die had heel het jaar door een paar varkens. Bovendien vervoerde hij in zijn vrije tijd varkens naar 'Bosch mert'. Wat ik me nog kan herinneren is, dat 'het vrouwvolk' eens per maand niet mocht wekken.... want dan werd alles 'zoer' of gingen de flessen spontaan open. Ook wanneer de boontjes op verse mest werden geteeld konden - naar ik heb begrepen- de flessen opengaan. Onze mest kwam vooral uit de eigen beerput. Die mest werd dan via een ijzeren ton op een platte kruitwagen over 'den hof' uitgereden. Wanneer je in juli de boontjes ging plukken, kon je er vaak de krant van het vorig jaar nog lezen....!!!

Ook fruit werd 'ingeweckt', vooral kersen, pruimen en perziken (merketons). Die kregen we meestal van familie uit Limburg, maar ook wel van Nolda de Kok, onze buurvrouw. Wanneer we zondags kersen aten, werden die eerst gelijkelijk over onze kommetjes verdeeld. Iedereen kreeg er evenveel. Vaak verdwenen ze in de zelfgemaakte pudding, in zo'n mooie puddingvorm met het model van een vis. Mijn moeder maakte ook zelf de boerenjongens, van rozijnen en brandewijn. Wanneer onze grote haan van de kippen moest worden gescheiden kreeg ie boerenjongens te eten. Dan werd ie zo mak als een lammetje... Ik trouwens ook, al gebeurde dat stiekem...! Nu eerst 'n'n borrel'!

De Aarlese 'goei kamer'

Henk van Beek

Sinds kort staat de deur van de Aarlese 'goei kamer' in het Aarlese heemhuis elke eerste zondag van de maand wagenwijd open en wel vanaf 20.00 uur. Tijdens deze avond kan men volop 'Alese proat verkoupe' en herinneringen ophalen uit de jonge tijd. Er wordt natuurlijk ook gewoon of over koetjes en kalfjes 'gebuurt'. Dit alles in een ongedwongen sfeer: niks moet, (bijna) alles mag verteld worden. De bedoeling van deze avonden is om binnen onze vereniging onze leden tot nóg wat meer betrokkenheid uit te nodigen. De eerste drie bijeenkomsten 'zaten nog niet vol', maar dat kan natuurlijk nog komen. Ofschoon niks hoeft, zijn we de komende tijd ook geïnteresseerd in praat en feitjes uit de jaren '60 van de vorige eeuw. Je hoeft vooraf geen afspraak te maken. Dus: elke eerste zondag van de maand... Noteren!

Naamgenoot in het leger van Napoleon

Peter van Vlerken vocht als lansier met Pools regiment in Duitsland

Peter van Vlerken

Peter van Vlerken, naamgenoot van de auteur van onderstaand verhaal, maakte als dienstplichtig militair deel uit van het leger van Napoleon Bonaparte. Aan de verloren veldtocht van de Fransen tegen de Russen deed hij niet mee, wel vocht hij tijdens veldslagen in het huidige Duitsland. In tegenstelling tot de meeste andere Nederlandse soldaten in het Franse leger wist hij veilig terug te keren naar huis. Gedurende de rest van zijn leven droeg hij het litteken met zich mee van een sabelhouw op zijn hoofd.

Als voormalig dagbladjournalist kijk ik er niet echt meer van op, maar toch: nog altijd zorgt het voor een kleine sensatie je naam in druk te zien. Dat gevoel is wat minder als je je naam tegenkomt op het internet, niettemin trok het mijn aandacht toen ik, al googelend op zoek naar heel iets anders, stuitte op een artikel van het Regionaal Historisch Centrum in Eindhoven over een zekere Peter van Vlerken.

Dat ik het zelf niet was, werd snel duidelijk. Deze Peter van Vlerken kwam niet uit Mierlo zoals ik, maar uit Aarle-Rixtel en later Beek en Donk, hij was niet geboren in 1953 zoals ik, maar in 1790, en hij had niet bij de krant gewerkt zoals ik, maar was hoefsmid en landbouwer.

Wat vooral mijn interesse wekte in het artikel was dat hij tijdens de Franse overheersing van Nederland als dienstplichtig militair had gediend in het leger van Napoleon. En niet alleen dat. In het stuk werd gesuggereerd dat het best eens zou kunnen zijn dat hij had gevochten tijdens de catastrofale veldtocht van la Grande Armée tegen de Russen. Er vielen onder Napoleons manschappen 550.000 doden bij legendarische veldslagen als die van Borodino, op de terugtocht bij de oversteek van de ijsskoude rivier de Berezina, bij wrede pesterijen van kozakken tegen verzwakte soldaten die de hals over kop vluchtende troepen van Napoleon niet konden bijbenen, maar ook door bevriezing, ondervoeding en ziekte. Als een van de weinigen zou Peter levend huiswaarts hebben kunnen keren, niet helemaal ongeschonden weliswaar, maar daarover later...

Tegenvaller

Zou hij familie van mij zijn? Dat was de eerste vraag die bij me opkwam. De tweede vraag kwam voort uit dagdromerij. De journalist in mij die de feiten nog niet kende, vroeg zich af of zijn naamgenoot en mogelijk familielid misschien zelfs een vergeten oorlogsheld zou kunnen zijn uit de Napoleontische tijd. Hoe dan ook was het de moeite waard het te proberen uit te zoeken.

Het antwoord op de eerste vraag was meteen al een tegenvaller. Hoewel de voornaam Peter heel vaak voorkomt in mijn familie - ik heb bijvoorbeeld twee neven die ook zo heten - blijkt er tussen deze

Peter van Vlerken en mij geen verwantschap te bestaan, althans heb ik nergens kunnen ontdekken dat onze stambomen elkaar kruisen.

Wel loopt er in de genealogie van de 19e-eeuwse oorlogsveteraan een dikke lijn van Aarle-Rixtel naar Mierlo. Zijn vader, die ook Peter heette, werd in 1734 geboren in Geldrop, maar zijn verdere voorvaders, tot aan de in circa 1580 geboren Daniel, kwamen wel degelijk uit Mierlo. Datzelfde geldt voor mijn voorvaders, tot aan een zekere Willem, wiens geboortedatum niet vast staat, maar wiens huwelijksdatum wel bekend is: 14 oktober 1753 te Mierlo. Wellicht liggen er voor dat jaar dwarsverbanden met de familie Van Vlerken die in Aarle-Rixtel belandde, maar aantoonbaar is dat vooralsnog niet.

De moeder van Peter, Joanna Vermeulen, kwam overigens uit Stiphout. Ze werd daar geboren in 1746. Zijn ouders trouwden in 1767 in Aarle-Rixtel, waar ze al langere tijd woonden. Ze kregen negen kinderen, vier jongens en vijf meisjes. Peter was de jongste. Hij werd geboren op 16 oktober 1790. Hij zou hetzelfde beroep kiezen als zijn vader had.

Het ouderlijk huis van Peter van Vlerken in Aarle-Rixtel staat er nu zo bij

De plek waar zijn ouderlijk huis stond is nog altijd traceerbaar. Het huidige adres is Kerkstraat 41, maar de woning annex smederij is al lang niet meer in de staat van toen. Het is nu een fraaie woonboerderij, maar de huidige bewoonster weet zich nog te herinneren dat er ooit een smidse was.

Nummertje trekken

Napoleon voerde tijdens zijn overheersing van ons land de dienstplicht in voor jonge Nederlandse mannen. Had je familie geld, dan kon de dienstplicht tegen betaling worden overgedaan aan een ander, die bovendien soldij ontving van het Franse leger. Voor armoedzaaiers, en die waren er nogal wat in die tijd, was het wellicht een uitkomst.

De familie van Peter had het geld om aan de dienstplicht te ontkomen blijkbaar niet. Reden om hem af te keuren wegens geringe lengte, ziekte of gebrek was er ook niet. Evenmin kon hij een beroep doen op broederdienst of onmisbaarheid thuis. Hij werd opgeroepen op 14 februari 1813. Dankzij de door Napoleon ingevoerde burgerlijke stand kon de brief van zijn dienstplicht bij hem thuis worden bezorgd. Eerder had hij zich waarschijnlijk moeten melden op het gemeentehuis om een nummertje te trekken. Het Franse leger had niet alle Nederlandse mannen tussen de 20 en 25 jaar nodig. Alleen wie bij de loting een van de laagste nummers trok, was de klos.

Het is de vraag of Peter het erg vond dat hij onder de Fransen moest dienen. Aarle-Rixtel had iets met Napoleon, niet zozeer met Napoleon zelf, maar wel met Lodewijk Napoleon, diens jongere broer die in 1806 koning van Holland werd. Op een rondreis om zijn koninkrijk te leren kennen logeerde hij op 15 april 1809 op kasteel Croy. Hij moet bekijks hebben

getrokken toen hij vanuit Gemert in Aarle arriveerde in een door zes paarden getrokken rijtuig. De koning deed een duit in het zakje bij de bestrijding van een cholera-epidemie die begin 19e eeuw in Aarle-Rixtel meer dan zeventig dodelijke slachtoffers maakte. Nergens anders in Nederland staat een standbeeld van Lodewijk Napoleon, be-

halve in Aarle, dat vanaf 1810 samen met Rixtel één gemeente vormt.

Ouders verloren

Hoewel van goede wil werd Lodewijk door zijn broer de Franse keizer bruut aan de kant geschoven omdat hij hem maar een zwakke leider vond. Behalve dat hij Holland inlijfde bij Frankrijk was een van de maatregelen die de daadkrachtige Napoleon Bonaparte doorvoerde de Wet op de Conscriptie, die de dienstplicht betekende voor uiteindelijk zo'n 35.000 Nederlandse jongens, onder wie Peter. Kort daarvoor had hij zijn beide ouders verloren. In 1809 overleed zijn moeder, in 1811 zijn vader. Volgens gebruik ging het bedrijf over naar de oudste zoon, zodat je je kunt afvragen of Peter wel middelen van

bestaan had. Zo ja, dan zal het in geen geval een vetpot zijn geweest, zodat de soldij die hem te wachten stond hem niet slecht uitkwam. Bovendien werden soldaten in het Franse leger in fraaie uniformen gehesen. Die Napoleon wist hoe hij de ijdellijkheid van adolescenten moest strelen.

Dat de soldij - slechts vijf centimes per dag, zodat de familie dikwijls moest bijspringen - vaak te laat of helemaal niet werd uitbetaald, en dat van die uniformen vaak weinig overbleef, kapot gedragen, aangevreten door ongedierte en vooral stukgeschoten door vijandelijk vuur als ze zouden worden, werd er van tevoren niet bij verteld. Want de meeste dienstplichtigen uit Nederland werden ingedeeld bij de infanterie, hetgeen in de praktijk betekende dat ze werden ingezet als kanonnenvlees. Peter echter kwam bij de cavalerie terecht. Altijd handig een man erbij te hebben die een paard kon beslaan, moeten de Fransen hebben gedacht. Zij plaatsten hem met 297 andere Nederlandse jongemannen in het 7e Regiment Lichte Lansiers, om precies te zijn het 4e Eskadron. Twee anderen uit de buurt kwamen bij hetzelfde regiment: Dirk Hout uit Gemert en Jean Meulenhof uit Bakel. Het was een Pools regiment, waarin waarschijnlijk gaten waren gevallen tijdens missies in Spanje waar het tussen 1 juni 1808 en 7 januari 1813 voortdurende opstanden tegen de Franse aanwezigheid de kop probeerde in te drukken.

NUMEROS D'ENREGISTREMENT ET SIGNALERENS des SOUS-OFFICERS ET SOLDATS.	D A T E S de l'arrivée au Corps, des RÈGEMENTS, LEUR QUALITÉ, LEUR DERNIER DOMICILE, ET LEUR PROFESSION.	NUMEROS des BATAILLONS ou Escadrons, et des Compagnies.
N° 3181 <i>Wierken</i> (premier) <i>Pierre</i> de <i>Wierken</i> <i>le 15 Mars 1813</i> à <i>Croy</i> <i>conton d'...</i> departement d' <i>...</i> ville d' <i>...</i> <i>centimètres</i> d'age <i>...</i> <i>...</i> de <i>...</i> <i>...</i> de <i>...</i> <i>...</i>	Arrivé au Corps le <i>15 Mars 1813</i> - unité volontaire Incorporé, venant d' le domicile de son renseignement au service de son du département d' composé sur la liste de désignation de sa section d' <i>...</i> sous le N° son dernier domicile était à d' <i>...</i> particuliers.	
N° 3182 <i>Wierken</i> (premier) <i>Pierre</i> de <i>Wierken</i> <i>le 15 Mars 1813</i> à <i>Croy</i> <i>conton d'...</i> departement d' <i>...</i> ville d' <i>...</i> <i>centimètres</i> d'age <i>...</i> <i>...</i> de <i>...</i> <i>...</i> de <i>...</i> <i>...</i>	Arrivé au Corps le <i>15 Mars 1813</i> - unité volontaire Incorporé, venant d' le domicile de son renseignement au service de son du département d' composé sur la liste de désignation de sa section d' <i>...</i> sous le N° son dernier domicile était à d' <i>...</i> particuliers.	
N° 3183 <i>Wierken</i> (premier) <i>Pierre</i> de <i>Wierken</i> <i>le 15 Mars 1813</i> à <i>Croy</i> <i>conton d'...</i> departement d' <i>...</i> ville d' <i>...</i> <i>centimètres</i> d'age <i>...</i> <i>...</i> de <i>...</i> <i>...</i> de <i>...</i> <i>...</i>	Arrivé au Corps le <i>15 Mars 1813</i> - unité volontaire Incorporé, venant d' le domicile de son renseignement au service de son du département d' composé sur la liste de désignation de sa section d' <i>...</i> sous le N° son dernier domicile était à d' <i>...</i> particuliers.	
N° 3184 <i>Wierken</i> (premier) <i>Pierre</i> de <i>Wierken</i> <i>le 15 Mars 1813</i> à <i>Croy</i> <i>conton d'...</i> departement d' <i>...</i> ville d' <i>...</i> <i>centimètres</i> d'age <i>...</i> <i>...</i> de <i>...</i> <i>...</i> de <i>...</i> <i>...</i>	Arrivé au Corps le <i>15 Mars 1813</i> - unité volontaire Incorporé, venant d' le domicile de son renseignement au service de son du département d' composé sur la liste de désignation de sa section d' <i>...</i> sous le N° son dernier domicile était à d' <i>...</i> particuliers.	

Het deel van het stamboek uit het legerarchief in Vincennes dat de inschrijving onder nummer 3182 bewijst van Pierre Vlerken bij het 7e Regiment Lichte Lansiers onder Napoleon (zie ook deelvergroting pag. 14)

Peter kreeg zijn legeropleiding in Sedan, een garnizoensplaats in de Ardennen, net over de grens met Frankrijk. Het stadje ligt aan de Maas. Nederlandse dienstplichtigen die zich daar moesten melden 'lifften' soms mee op een boot, Peter wellicht ook. Hij meldde zich op 18 maart 1813 en werd ingeschreven in het regimentsstamboek onder nummer 3182 als Pierre Vlerken, zijn nom de guerre. Bij zijn inschrijving werd een foutje gemaakt: niet Aarle werd als geboorteplaats genoteerd, maar Oerle. Een begrijpelijke vergissing. Maar uit de namen van zijn ouders en zijn geboortedatum kan worden geconcludeerd dat het wel degelijk dezelfde Peter was. Vooral leren exerceren werd door de Fransen belangrijk gevonden voor rekruten, maar Peters opleiding zal kort hebben geduurd, niet meer dan een maand waarschijnlijk, want er moesten veldslagen worden uitgevochten natuurlijk. Peter kreeg een fraai uniform - waarschijnlijk naar Poolse snit - en een paard, werd uitgerust met een lans en een sabel en trok ten strijde.

Schilderij van Poolse lancers onder Napoleon

Gedaan met de keizer

De ontdekking van de datum van inschrijving van Peter was voor mij eveneens een kleine tegenvaller, want het betekent dat hij niet kan hebben deelgenomen aan de even grandioos mislukte als legendarische veldtocht van la Grande Armée tegen de Russen, want die vond plaats tussen 24 juni en 14 december 1812. De nederlaag die Napoleon in Rusland leed, leidde het einde in van de Franse overheersing van grote delen van Europa. Achteraf kan worden gezegd dat het al zo'n beetje met de keizer gedaan was toen Peter onder de wapenen werd geroepen. Zijn aanwezigheid in het Franse leger kon daar weinig meer aan veranderen.

Toch had het zomaar gekund dat Peter eerder onder de wapenen was geroepen, daardoor bij een ander regiment was ingedeeld en zodoende wel in Rusland was beland. Gezien zijn leeftijd was hij immers van de lichte 1810. Maar waarschijnlijk had hij bij de loting een wat hoger nummer getrokken zodat hij niet meteen voor zijn dienstplicht hoefde op te komen. Door de gigantische verliezen die het leger van Napoleon in Rusland had geleden, werden echter na 1812 duizenden extra soldaten van vroegere lichten opgeroepen die eerder waren vrijgeloot, zodat Peter er alsnog bij was.

Als het niet in Rusland was, waar was Peter met zijn Poolse regiment dan wel actief? Daar dreigde het onderzoek vast te lopen, want in geen van de boeken die ik tot mijn beschikking had werd het

7e Regiment Lichte Lansiers genoemd. Door een welwillende mede-onderzoeker werd mij een overzicht van veldslagen toegestuurd uit een boek, maar dat maakte geen betrouwbare indruk, omdat sprake was van deelname van het regiment aan de Russische veldtocht, terwijl een andere bron dat met de kracht van feiten juist tegensprak. Dat Peter met zijn regiment alleen kan hebben gevochten in Duitsland werd uiteindelijk bevestigd door een Poolse hoogleraar die gespecialiseerd is in de geschiedenis van Napoleon.

Ervan uitgaand dat zijn opleiding een maand duurde, was Peter met zijn regiment bij een aantal

veldslagen in het huidige Duitsland betrokken. Noord-Duitsland was in Franse handen, dan waren er Saksen, Pruisen en Beieren als grootmachten, voor de rest was het land een lappendeken van ministaatjes met warlords die er allemaal hun eigen leger op nahielden, hetgeen lastig was voor de Fransen er greep op te houden. Bovendien hadden de Pruisen en de Russen een alliantie gesloten en trokken samen op tegen Napoleon. Zo was er op 2 mei 1813 de slag bij Lützen en op 21 mei die in Bautzen, waar de Fransen met behulp van Peter en zijn 7e regiment hun Pruisische en Russische tegenstanders wisten te verslaan. Daarna volgden veldslagen in Reichenbach (22 mei), Dresden (25 tot en met 27 augustus), Kulm (17 september) en Torgau (6 november). Bij de verdediging van Dresden werden tussen 7 en 11 november 443 lancers gevangengenomen.

Aanvallen kozakken

Er is een goede reden om aan te nemen dat Peter in Dresden heeft kunnen ontkomen. De laatste oorlogsactiviteit die van hem en zijn 7e regiment bekend is, is die in Hamburg. De stad was in handen van de Fransen en moest tussen 3 december 1813 en 28 april 1814 met kracht worden verdedigd tegen aanvallen van de kozakken. Legeronderdelen van Napoleon streden ook daar echter voor een verloren zaak nadat de keizer bij de Volkerenslag bij Leipzig beslissend was verslagen, tot aftreden was gedwongen en naar Elba werd verbannen door een alliantie die inmiddels was uitgebreid met Groot-Brittannië, Zweden en Oostenrijk.

Misschien heeft Peter niet afgewacht hoe in 1814 zijn 7e Regiment, of wat daarvan over was, werd geïncorporeerd in het 8e Regiment, en is hij terug kunnen gaan naar Aarle-Rixtel. Talloze soldaten die geen zin meer hadden aan ontberingen bloot te staan, deserteerden in de loop der tijd. Officieel

duurde de dienstdtijd voor conscripts twee jaar, maar als er oorlog werd gevoerd - en maar zelden voerde Napoleon geen oorlog - dan kwam er geen eind aan. Napoleon slaagde er na Elba in nog voor 100 dagen de macht te grijpen in Frankrijk. Gedurende die periode reorganiseerde het 7e Regiment Lichte Lansiers zich in Soissons. Uitgaand van twee jaar dienstdtijd zou Peter daarbij hebben kunnen zijn. Volgens de Poolse professor vocht het regiment nog wel bij Sevres op 2 juli 1815, deed het niet mee met de Slag bij Waterloo, waar Napoleon op 18 juni 1815 definitief werd verslagen, maar was het er wel bij toen de keizer werd uitgezwaaid.

Certificaat

Meer dan de helft van de Nederlanders in het leger van Napoleon kwam om. Dat Peter na zijn dienstdtijd behouden terugkeerde in Aarle-Rixtel blijkt pas jaren later uit een certificaat van de 'Nationale Militie Provincie Noord-Brabant'. Zo'n certificaat moest tot 1911 het bewijs leveren dat mannen hun dienstplicht hadden vervuld, daarvan waren vrijgesteld, of waren uitgeloot. Bij Peter staat er dat hij in 1814 de inschrijving heeft verzuimd, maar dat hij 'finaal is vrijgesteld' omdat hij toen in dienst was. Het certificaat was onder meer nodig bij het aannemen van een baan als ambtenaar, als je een paspoort wilde aanvragen, of voor een huwelijk. Peter wilde gaan trouwen.

Evenals bij zijn inschrijving in het leger van Napoleon zijn de uiterlijke kenmerken van Peter genoteerd:

Het certificaat van de Brabantse gouverneur dat bevestigt dat Peter van Vlerken zijn dienstplicht heeft vervuld.

Het opvallendst is echter wat is opgeschreven onder de noemer 'Merkbare tekenen'. Daar staat: 'Een sabelhouw op het hoofd'. Waar en hoe Peter die heeft opgelopen wordt niet vermeld. Daar kun je je hooguit iets bij voorstellen. Je zou denken dat

lansiers in het voordeel waren als ze een aanval deden op een formatie infanteristen. Zij zaten immers hoog te paard. Maar zij moesten wel een spervuur van musketkogels zien te doorstaan. Eenmaal op zo'n formatie ingereden kon er een opponent aan de lans worden gespietst, maar de kans was groot dat de lansier daarbij van zijn paard werd geworpen en een sabelgevecht moest aangaan. Zo kan Peter zijn verwonding hebben opgelopen. Het litteken zal zijn hele verdere leven zichtbaar zijn gebleven, mede doordat wonden bij gewone soldaten doorgaans met de grove steek werden gehecht, als ze al werden gehecht.

Voormalig woonhuis annex smederij van Peter van Vlerken in Beek en Donk

Veertien kinderen

Peter trouwde op 5 februari 1824 met Anna van Tiel. Ze gingen wonen in Beek en Donk, op het huidige adres Kapelstraat 9-11, waar ook de smederij was. Ze kregen zes kinderen. Een van hen heette Peter. Hij overleed op 1-jarige leeftijd. Ook zijn vrouw Anna overleed jong, in 1837. Peter hertrouwde op 13 september 1838 met Anna Maria Aalders. Bij elkaar kreeg hij veertien kinderen, van wie een levenloos werd geboren en vijf heel vroeg overleden. Peter zelf overleed op 13 juni 1873, 82 jaar oud. Tot zijn nazaten behoort de familie Van Vlerken die tot 1970 een smederij hadden op de kruising Oranjestraat-Kerkstraat in Beek en Donk.

Anno 2017 blijven de oorlogsactiviteiten van de Napoleontische strijder Peter van Vlerken voor een groot deel gehuld in de nevelen van het onbekende verleden. Om die reden zal in Aarle-Rixtel of in Beek en Donk geen standbeeld voor hem worden opgericht. Maar mag deze geschiedschrijving dan een klein eerbetoon zijn aan hem.

MET DANK AAN:

Bart Funnekotter, redacteur NRC-Handelsblad en auteur van het boek 'De hel van 1812'.
Bart van Helvoort, historicus uit Ammerzoden.
Dariusz Nawròt, hoogleraar geschiedenis aan de universiteit van Silezië in Polen.

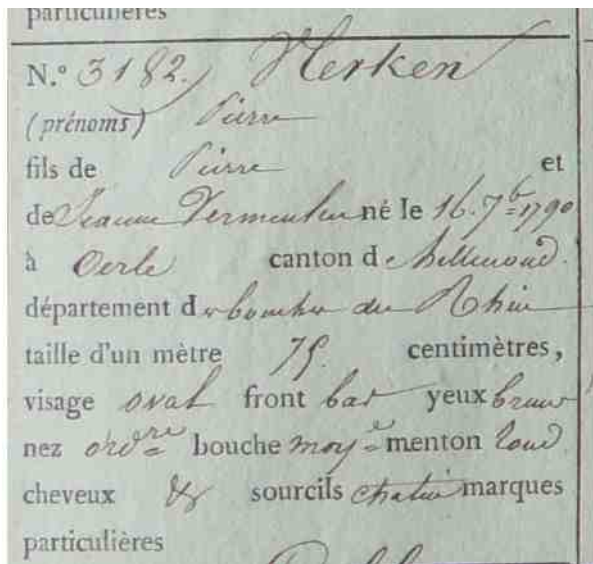
Egbert Wijnen van het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven.

Frans Leenders van Heemkundekring De Lange Vonder Beek en Donk.

Henk van Beek van Heemkundekring Barthold van Heessel Aarle-Rixtel.

Nederlands Instituut voor Militaire Historie

Wil Oteman, historisch onderzoeker en publicist uit Tegelen.

Deelvergroting van de inschrijving (pag.11) van Peter van Vlerken

Aarle-Rixtelnaren in het leger van Napoleon

Antoine Verbakel (geb. 07-10-1791)
33e Regiment Lichte Infanterie
Guillaume Swinkels (18-12-1791)
33e Regiment Lichte Infanterie
Arnold de Roy (05-08-1791)
33e Regiment Lichte Infanterie
Arnoud Aerts (30-06-1791)
33e Regiment Lichte Infanterie
Martin Gruiters (15-09-1795, vermoedelijk)
Regiment Pupillen van de Garde
Jean Meulendijks (30-08-1795, vermoedelijk)
Regiment Pupillen van de Garde
Gerard Crooymans (13-05-1788)
8e Regiment Infanterie van Linie
Theodore Crooymans (03-08-1793)
27e Regiment Infanterie van Linie
Henry van der Rijt (13-08-1794)
29e Regiment Infanterie van Linie
Jean van de Kaaij (15-11-1778)
14e Regiment Kurassiers

Beek en Donkenaren in dienst van Napoleon

Thomas van Rixtel (geb. 10-12-1789)
76e Cohorte
Leonard Peters (07-01-1788)
37e Regiment Infanterie van Linie
Henri van Eerd (27-06-1793)
65e Regiment Infanterie van Linie
Jean Wijngaard (07-09-1787)
29e Regiment Infanterie van Linie
Henry Aarts (09-04-1792)
27e Regiment Infanterie van Linie

Mierlonaren in het leger van Napoleon

André Wosky (geb. 27-07-1791)
33e Regiment Lichte Infanterie
Jean van Velthoven (22-03-1791)
33e Regiment Lichte Infanterie
Jean van Noyen (onbekend)
33e Regiment Lichte Infanterie
Martin Doense (13-02-1789)
33e Regiment Lichte Infanterie
Willebrord Ganzewinkel (09-11-1788)
33e Regiment Lichte Infanterie
Jean Henry van den Eijnden (04-12-1789)
9e Regiment Artillerie te Voet
Nicolas van den Boogaart (25-11-1790)
76e Cohorte
Antoine van Lierop (01-11-1788)
76e Cohorte
Francois Jansen (10-12-1793)
27e Regiment Infanterie van Linie
Jean Berkers (08-11-1790)
2e Régiment de la Méditerranée
Henry van de Westerlo (19-12-1793)
27e Regiment Infanterie van Linie
Théodore Swinkels (20-07-1790) 2e Regiment
Grenadiers te Paard van de Garde
Antoine Bastians (22-01-1792)
122e Regiment Infanterie van Linie
Jean Manders (31-08-1792)
122e Regiment Infanterie van Linie
Martin Steenbakkers (1792)
122e Regiment Infanterie van Linie
Jacques van der Putten (01-04-1792)
122e Regiment Infanterie van Linie
Jean van Stooff (08-12-1790)
1e Regiment Tirailleurs van de Garde
Jean Henry Demkers (25-11-1788) Reserve
Compagnie dept. Monden van de Rijn
Pierre van Lierop (29-07-1788) Reserve
Compagnie dept. Monden van de Rijn
Arnolde van den Eijnden (04-05-1790)
125e Regiment Infanterie van Linie
Adriaan van den Heuven (onbekend)
125e Regiment Infanterie van Linie

Het erfgoedbeleid van de gemeente

Henk van Beek

In 2010 heeft de gemeente de middelen voor cultuurhistorie en monumentenbeleid in het licht van de toenmalige bezuinigingen geschrapt, te weten een bedrag van € 48.000. In de Kadernota 2018 wordt nu voorgesteld dit besluit terug te draaien en opnieuw jaarlijks € 48.000 beschikbaar te gaan stellen, "in het licht van een toekomstbestendig Laarbeek en nadere invulling te geven aan Kunst en Cultuurhistorie / Monumentenbeleid samen met betrokken organisaties, zoals bijvoorbeeld de Heemkundekringen", aldus de gemeente.

Eerder hadden de drie besturen van de Laarbeekse heemkundekringen gezamenlijk een gesprek met de burgemeester over de onvrede betreffende de digitale bereikbaarheid van de Laarbeekse archieven bij het RHCE (Regionale Archiefdienst Eindhoven). Terloops kwam toen ook het (falende) erfgoedbeleid van de gemeente aan de orde, zoals het ontbreken van beschikbare menskracht. Daarna heb ik voorgesteld om de drie heemkundekringen een gezamenlijke brief aan de gemeente te laten sturen, met het verzoek om weer de noodzakelijke middelen beschikbaar te stellen voor het erfgoedbeleid.

Zoals is gebleken heeft deze brief nu effect gesorteerd. Op welke manier het erfgoedbeleid ter hand zal worden genomen is nog niet bekend. Wel lijkt het mij een vanzelfsprekende zaak dat de heemkundekringen in een vroegtijdig stadium worden betrokken bij de vormgeving en uitvoering van dit beleid. Maar ook dat er vanuit de heemkundekringen zélf initiatieven komen om het behoud en het herstel van ons erfgoed (in brede zin) te bevorderen. Dat het erfgoed de laatste jaren een ondergeschoven kindje is geweest, blijkt wel uit het volgende voorbeeld. Twee jaar geleden (2015) heb ik de gemeente al geattendeerd op de slechte toestand van de monumentale pomp ('t Pumpke) op Het

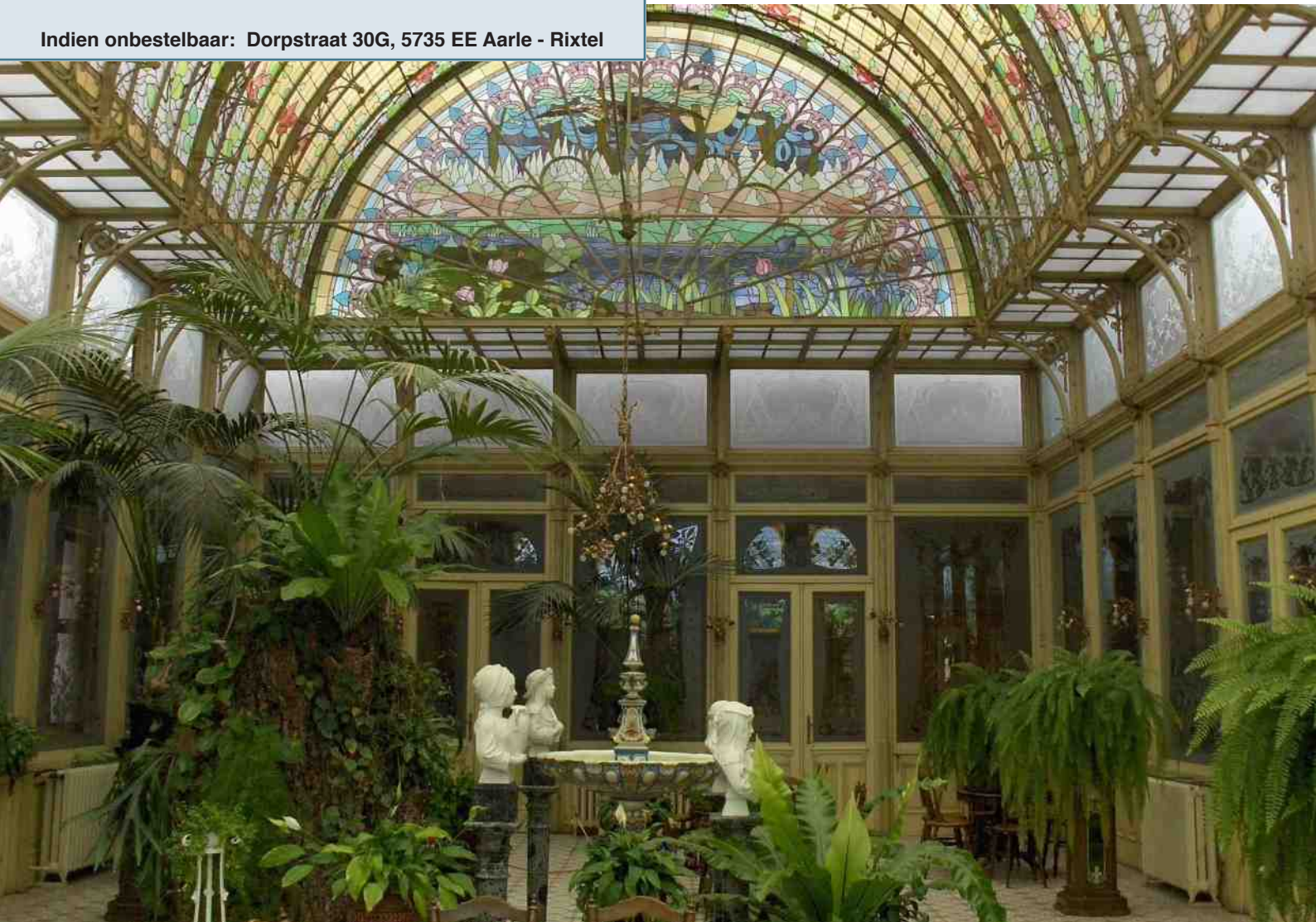

Heuveltje. Het gietijzer is namelijk op verschillende plaatsen aan het inroesten. De gemeente is zelf eigenaar van dit rijksmonument. In 2016 heb ik de gemeente nog eens gemaand actie te ondernemen. Toen kreeg ik het antwoord dat de restauratie in het voorjaar van 2017 zou worden uitgevoerd. Tot nu toe is er echter nog niets gebeurd... we wachten (nog even) af.

De Wintertuin in het Ursulinen-instituut te Onze-Lieve-Vrouw-Waver (België). De drie Laarbeekse heemkundekringen brachten op 24 juni hieraan een bezoek, tijdens hun gezamenlijke excursie.

Indien onbestelbaar: Dorpstraat 30G, 5735 EE Aarle - Rixtel

Heemkundekring Barthold van Heessel

De kring is opgericht in 1952 en stelt zich ten doel het bevorderen in brede kring van de belangstelling voor en de kennis van eigen streek, volk en gebruiken en van heemkundig waardevolle overblijfselen uit vroeger tijden. Om dit doel te realiseren kent de

heemkundekring de volgende werkgroepen:

monumenteneducatie

lezingen/cursussen

fotowerkgroep

redactieraad Het Hagelkruis

dorpswandelingen

genealogie

bibliotheek/archief

Heemhuis Barthold van Heessel

Ons heemhuis bevindt zich aan de Kouwenberg 37. Het voorhuis kan men gratis bezoeken. In 'de goei kamer' staat de koffie of thee voor u klaar. Ook hebben we een gezellig buitenterras.

Het museumgedeelte omvat collecties met verschillende thema's, die elkaar periodiek afwisselen.

Openingstijden

zondagmiddag: 14:00 - 17:00 uur

woensdag: 9:30 - 12:00 uur, 14:00 - 17:00 uur, 19:30 - 22:00 uur

Let op: in juli en augustus is het heemhuis niet open op de woensdagavond.